

OPUBLIKOWANE 17.11.2016 r.

Wytyczne do projektu rewaloryzacji i modelu organizacyjnego Parku Oliwskiego opracowane przez Radę Programową Parku Oliwskiego powołaną przez Prezydenta Miasta Gdańska w 2016

WPROWADZENIE

Rada Programowa Parku Oliwskiego została powołana, aby kompleksowo przeanalizować zagadnienia związane z **rewaloryzacją Parku Oliwskiego - obiektu zabytkowego, wpisanego do rejestru zabytków, do którego odnoszą się zapisy Karty Florenckiej**. Przedmiotem obrad Rady był zarówno teren parku, jak i jego powiązania z terenami przyległymi oraz wskazania dla przyszłego modelu organizacyjnego obiektu.

Rada Programowa Parku Oliwskiego pracowała w okresie od maja do września 2016 r. Skład zespołu był interdyscyplinarny, a w obradach uczestniczyli również dopraszani eksperci oraz osoby związane z tematem. Rada spotykała się w Pałacu Opatów oraz w siedzibie Rady Dzielnicy Oliwa. Miejsca te były bardzo istotne dla pracy Rady, ze względu na bliskość Parku Oliwskiego, co umożliwiała bezpośrednią weryfikację założeń teoretycznych w terenie.

Dotychczasowe prace i inwestycje w Parku nie były ze sobą skoordynowane i najczęściej wynikały z doraźnych potrzeb. **Kompleksowe podejście do rewaloryzacji i utrzymania Parku Oliwskiego jest niezbędne dla zachowania spójności obiektu i koordynacji działań podejmowanych w przyszłości.**

Celem pracy Rady było opracowanie wytycznych do projektu rewaloryzacji zabytkowego Parku Oliwskiego oraz modelu organizacyjnego obiektu.

ZAWARTOŚĆ OPRACOWANIA

1. WYTYCZNE DO PROJEKTU REWALORYZACJI PARKU OLIWSKIEGO
2. WYTYCZNE DO MODELU ORGANIZACYJNEGO PARKU OLIWSKIEGO
3. PODSUMOWANIE I WNIOSKI
4. ZAŁĄCZNIKI

1. WYTYCZNE DO PROJEKTU REWALORYZACJI PARKU OLIWSKIEGO

Park Oliwski powstał w połowie XVIII wieku dla przyjemności jego właściciela, tj. opata cystersów– Jacka Rybińskiego, który wybudował pałac i założył barokowy ogród. W 1782 r. jego następcą został książę Karol Hohenzollern- Hechingen, który przebudował ogród w manierze typowej dla francuskich ogrodów w stylu angielsko-chińskim. Kolejnym rezydentem w pałacu opackim, a tym samym użytkownikiem parku, został Józef Hohenzollern- Hechingen, a po nim jego bratanica Maria Hohenzollern-Hechingen. Od końca XVIII w. park był otwarty dla zwiedzających, pełnił funkcje spacerowe, rekreacyjne oraz służył refleksji płynącej z doświadczenia kontaktu z przyrodą i sztuką, w tym sztuką ogrodową. Kolekcje roślinne tworzone w Parku (dendrologiczna, alpinarium) służyły również badaczom oraz były oznakowane informacjami skierowanymi do szerszej publiczności.

W 1945 r., pod koniec II wojny światowej, park został w znacznym stopniu zdewastowany, a w latach powojennych odtworzony. W 1956 r. park w Oliwie otrzymał imię Adama Mickiewicza, a w 1971 r. został wpisany do rejestru zabytków miasta Gdańska (park opacki, nr rej. 1 z 15.01.1971r). Aktualnie park jest własnością miasta. Jego pielęgnacją i utrzymaniem zajmuje się Dział Utrzymania Zieleni, Zarządu Dróg i Zieleni w Gdańsku.

Park Oliwski był wielokrotnie przekształcany. W związku z tym charakteryzuje go **nawarstwiony układ kompozycyjny i złożona stylistyka, której rozczytanie wymaga szczegółowych badań**. Wielką wartością są czytelne do dziś barokowe osie kompozycyjne: oś główna i oś poprzeczna - podkreślona kanałem i wyprowadzająca widok w kierunku morza, tzw. „Droga do wieczności”.

Park zawsze miał szczęście do ludzi: zaangażowanych właścicieli, którzy dbali o jego formę (niekiedy nawet popadali z tego powodu w tarapaty finansowe), doświadczonych i oddanych swojej pracy inspektorów (np. Erich Wocke, który będąc już na emeryturze, przeznaczał prywatne pieniądze na utrzymanie założonego przez siebie alpinarium) oraz ogrodników. Dziś także nie brakuje osób, którym zależy na tym, aby był piękny i zadbany. **Park Oliwski jest bardzo cennym, unikatowym zabytkiem sztuki ogrodowej**. Ma niepowtarzalny charakter i jest darzony sentymentem oraz ogromną sympatią przez mieszkańców Gdańska, którzy nie oczekują w nim żadnych zmian. Chcieliby natomiast aby „pozostał takim jaki jest”.

1.1. zachowane elementy struktury przestrzennej założenia barokowego:

- przestrzeń **salonu ogrodowego**,
- zespoły **szpalerów i bindaży**,
- **basen i kanał**

zachowane elementy struktury przestrzennej przekształceń takie jak:

- **harmonijne połączenie** układu geometrycznego ze swobodnym, nawarstwienia stylistyczne widoczne w parku,
- zachowane **elementy małej architektury takie jak**, pagórki zwieńczone niegdyś pawilonami, obniżenie terenu stanowiące dawny wgłębnik, zwane rajem,
- **układ wodny**,
- **niezakłócona do tej pory relacja między parkiem a pobliskim wzgórzem Pacholek**,
- **palmiarnia** z roślinami sadzonymi bezpośrednio w gruncie,
- **alpinarium z pocz. XX w** założone przez Ericha Wocke (który był cenionym niemieckim botanikiem, specjalistą z zakresu roślin alpejskich).

Elementy charakterystyczne, które wyróżniają Park Oliwski na tle innych ogrodów zabytkowych, to przede wszystkim **stopień zachowania substancji zabytkowej**, obrazujący przekształcenia od czasów baroku po XX wiek

Drzewostan w Parku Oliwskim wyróżnia się wyjątkową witalnością i dobrą kondycją zdrowotną, w porównaniu do innych obiektów tego typu w Polsce. Na uwagę zasługują zarówno okazy starych lip i grabów tworzących parkowe formy strukturalne, jak również pojedyncze egzemplarze drzew okazowych np. mamutowiec olbrzymi, dęby kolumnowe, ogromne i stare buki, skrzydłorzech kaukaski i inne. Cenne dendrologicznie w parku są poszczególne okazy roślin (z uwagi na ich gatunek, wielkość, pokrój, niekiedy wiek i witalność). Dawną **kolekcję dendrologiczną** budowano głównie wprowadzając nowości tj. rośliny egzotyczne, ówczesnie modne i polecane przez szkółki. **Rośliny charakterystyczne** dla parku to m.in. **dalie** (uprawiane w przeszłości na tym terenie), **mydlnica oliwska** (odmiana rośliny wyhodowana przez Ericha Wocke), palma daktylowa w palmiarni, azalie, rododendrony.

1.2. Projekt rewaloryzacji parku Oliwskiego musi zostać poprzedzony badaniami i analizami, które będą stanowiły podstawę do sformułowania wniosków konserwatorskich i wytycznych do projektu koncepcyjnego rewaloryzacji. Należy unikać cząstkowych projektów – koncepcja rewaloryzacji parku powinna zostać wykonana dla całego założenia.

1.2.1. Pomimo unikatowych wartości obiektu, nigdy nie przeprowadzono kompleksowych badań jego historii i kompozycji, dlatego w pierwszej kolejności należy przeprowadzić **kwerendę archiwalną, bibliograficzną, ikonograficzną i kartograficzną**. Na podstawie uzyskanych informacji należy wykonać **kompleksowe studium historyczno-kompozycyjne** dla

zabytkowego założenia pałacowo-parkowego, realizowane w formie rysunkowej i opisowej w skali właściwej dla danej analizy, **obejmujące takie elementy jak:**

- dotychczasowy stan badań,
- inwentaryzacja stanu istniejącego całości terenu wraz z inwentaryzacją szczegółową roślinności (na aktualnym podkładzie geodezyjnym), inwentaryzację urbanistyczną oraz m.in. badania gruntu, uwarunkowania hydrotechniczne,
- analiza historyczna obiektu w oparciu o źródła historyczne (kartografia, ikonografia, inne źródła pisane), wsparta badaniami archeologicznymi (patrz załącznik 2)
- stratygrafia gatunkowa i wiekowa drzewostanu,
- analiza przemian kompozycji przestrzennej wraz ze wskazaniem faz rozwojowych obiektu,
- analiza warunków przyrodniczych (realizowana dla obszarów sąsiadujących z parkiem),
- analiza kompozycji przestrzennej zespołu rezydencjonalnego i powiązań z otaczającym krajobrazem tj. analizy widokowe obiektu (tzw. ekspozycja czynna i bierna, z obiektu i na obiekt) z tras turystycznych (widoki na Park i Katedrę- widoki historyczne, osie widokowe- m.in. z tras turystycznych wiodących na Pachotek). Zespół parkowo-pałacowy wraz z Katedrą Oliwską był zawsze bardzo dobrze widoczny z Doliny Radości. Należy rozważyć możliwość odtworzenia przynajmniej niektórych widoków.
- waloryzacja parku i ocena możliwości adaptacyjnych,
- analiza współczesnego użytkowania obiektu wraz z oceną stanu zachowania (m.in. badania dotyczące użytkowników parku tj. mieszkańcy, turyści- jaki jest profil tych grup? W jaki sposób korzystają z parku? Czego oczekują?),
- należy określić chłonność użytkową parku- dotyczy to określenia liczby użytkowników i sposobu użytkowania parku,
- w badaniach należy określić również ewentualne funkcje towarzyszące, jakie możliwe są do wprowadzenia do parku, wraz z określeniem ich wielkości, skali, charakteru itp. (np. gastronomia, funkcje wystawiennicze, miejsca dla dzieci itd.),
- należy sporządzić prognozę poziomu lustra wody w zbiornikach wodnych parku na najbliższe lata, w kontekście sposobu umocnienia brzegów zbiorników, oraz w odniesieniu do terenów znajdujących się w obszarze oddziaływania Potoku Oliwskiego (określenie prawdopodobieństwa zalewania m.in. terenu dawnego Folwarku Saltzmann), wnioski konserwatorskie i wytyczne do projektu rewaloryzacji.

1.3. W związku z przewidywanym obszernym i kosztownym zakresem prac rewaloryzacyjnych należy:

- a) rozważyć możliwość etapowania prac,
- b) w oparciu o wyżej wymienione dokumentacje (patrz pkt. 1.2.) należy wykonać **projekt koncepcyjny rewaloryzacji** parku, który będzie podstawą do planowania inwestycji,
- c) ze względu na szczególną wartość i znaczenie Parku Oliwskiego wszelkie prace badawcze i projektowe powinny być wykonywane przez osoby uprawnione do wykonywania prac przy zabytkach zieleni (posiadające tzw. uprawnienia konserwatorskie) lub jednostki wyłonione w drodze konkursu architektonicznego (konkurs otwarty lub konkurs zaproszonych, wybranych zespołów projektowych) zatrudniające takie osoby

1.3.1. Prace związane z rewaloryzacją parku należy prowadzić w następującej kolejności:

- a) badania historyczne, studia i analizy (patrz pkt. 1.2.),
- b) waloryzacja parku i ocena możliwości adaptacyjnych,
- c) wnioski konserwatorskie i wytyczne do projektu rewaloryzacji,
- d) projekt koncepcyjny rewaloryzacji,
- e) projekty budowlane (wykonawcze),
- f) realizacja.

1.3.2. Sugeruje się, aby realizację projektu rozpocząć od obiektów inżynierskich i nawierzchni (kosztowny i źle odbierany społecznie etap prac), a dopiero w drugiej kolejności przystąpić do nasadzeń i realizacji małej architektury.

1.3.3. W przypadku braku wystarczających środków na przeprowadzenie całego przedsięwzięcia, należy zwiększyć budżet na utrzymanie i bieżące prace pielęgnacyjne w parku oraz przygotować podkład geodezyjny, wykonać inwentaryzacje i badania przedprojektowe, a w międzyczasie próbować pozyskać brakujące środki z innych źródeł.

1.3.4. Obecnie w parku prowadzone są następujące prace:

- Remont grot szeptów- Jednostka Projektowa PURE A- Architektoniczna Pracownia Projektowa Tomasz Bobras, Gdańsk, Al. Wojska Polskiego 39/41,
- Rewitalizacja i przebudowa kompleksu budynków Palmiarni- Jednostka Projektowa RYSY Architekci Rafał Sieraczyński, 05-500 Mysiadło, ul. Topolowa 2

Na w/w wymienione prace (pkt. a) i b) zostały zawarte w 2016 r. umowy na dokumentację projektową wraz ze wszystkimi wymaganymi uzgodnieniami obejmującą projekty budowlane, projekty wykonawcze, STWiOR, kosztorysy przedmiarowe i inwestorskie.

1.4. Park Oliwski pozostaje w ścisłym związku funkcjonalno-przestrzennym z terenami przyległymi, dlatego wszystkie decyzje dotyczące parku powinny brać pod uwagę tę zależność.

- a) Należy **określić wzajemne relacje funkcjonalne** między bezpośrednimi sąsiadami parku- Katedra Oliwska, Muzeum Narodowe, kompleks Doraco (dawny folwark Saltzmana), aby było wiadomo jaki jest zakres kompetencji i jaki podmiot jest za co odpowiedzialny.
- b) Szczególną uwagę należy zwrócić na powiązania komunikacyjne pomiędzy kompleksem Doraco, a parkiem i rozważyć większe otwarcie się kompleksu Doraco na park, w nawiązaniu do zapisów obowiązującego planu miejscowego i wydanych decyzji administracyjnych.
- c) Planowane ograniczenie ruchu samochodowego na przyległych do parku ulicach Opatą Rybińskiego i Opackiej (m.in. poprzez budowę tunelu pod Pachołkiem) jest korzystne z punktu widzenia ochrony parku.
- d) Należy rozważyć silniejsze powiązanie funkcjonalne pałacu Opatów z parkiem, np. poprzez organizowanie w Muzeum wystaw lub warsztatów związanych ze sztuką ogrodową i odnoszących się do historii Parku Oliwskiego.
- e) Proponuje się, aby podjąć starania o włączenie w teren parku działki nr 240 obręb 6 należącej do Skarbu Państwa, położonej przy ul. Grunwaldzkiej 516, a zabytkowy drewniany budynek przeznaczyć na siedzibę Inspektora Parku i pomieszczenia dla pracowników. Teren ten stanowić może dodatkowy wjazd do parku (od strony ulicy Opackiej do parku prowadzi ciąg pieszo-jezdny o ograniczonym tonażu).
- f) Należy rozważyć możliwość przeniesienia części gospodarczej znajdującej się aktualnie w centrum parku na peryferyjne obszary lub poza park.
- g) Ze względów historycznych zaleca się czytelne powiązanie parku z terenami rekreacyjnymi na wzgórzu Pachołek.
- h) Należy dążyć do odtworzenia "drogi do wieczności" - osi widokowej w stronę morza, ponieważ jest to jeden z najciekawszych i najbardziej wartościowych elementów kompozycyjnych parku. Ponadto podlega on ochronie konserwatorskiej i planistycznej.
- i) Opracowując koncepcję rewaloryzacji parku należy wziąć pod uwagę funkcjonowanie terenów przyległych np. (parkingi, zaplecze techniczne itp.), aby odciążyć park

- z nadmiernej eksploatacji. Aktualnie obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego przewidują utworzenie 5 parkingów w niedalekim sąsiedztwie parku, łącznie dla 468 samochodów osobowych i 24 autokarów. Należy pilnie i w pierwszej kolejności zrealizować parking przy ul. Tatrzańskiej.
- j) Należy uczynić wejścia i usprawnić oznakowanie (system informacji) dotyczące Parku Oliwskiego i powiązanych z nim terenów rekreacyjnych. Proponuje się wprowadzenie elementów sygnalizujących istotne miejsca (np. wejście na Pachołek od ul. Tatrzańskiej) poprzez charakterystyczne akcenty przestrzenne (np. dwa głazy– symboliczna brama), które sygnalizują „to już tu– jesteś na dobrej drodze”.
 - k) Niewskazane jest organizowanie w parku imprez masowych (np. Mozartiana) oraz niektórych form rekreacji (sport, place zabaw), ponieważ jest on niedużym, zabytkowym ogrodem, bardzo wrażliwym i podatnym na zniszczenia. Wskazana jest organizacja imprez kameralnych, które nie będą stwarzać zagrożenia dla parterów, rabat, trawników i zabytkowego wyposażenia parku. Należy również wprowadzić regulamin dla organizatorów imprez.
 - l) Należy opracować sposób informacji i edukacji dotyczący ogrodów zabytkowych- akcja edukacyjna „park historyczny” (np. dlaczego nie można wchodzić do parku historycznego z psami) oraz zatrudnić strażnika parku, który będzie pilnował porządku w parku. Wyraźne i jednoznacznie określić miejsca wyznaczone do siadania na trawie.
 - m) **Decyzje dotyczące wprowadzenia nowych elementów programu powinny zostać podjęte po przeprowadzeniu niezbędnych analiz, a także ocenie zasadności takich inwestycji.**
 - n) Decyzja dotycząca przebudowy palmiarni i oranżerii powinna być poprzedzona badaniami historycznymi. Przedstawione nowoczesne wersje budynku naruszają historyczny wizerunek ogrodu. **Członkowie Rady programowej ustosunkowali się negatywnie do wstępnej koncepcji projektowej rewitalizacji i przebudowy kompleksu budynków Palmiarni zaprezentowanej przez Projektanta p. Rafała Sieraczyńskiego (jednostka Projektowa RYSY Architekci Rafał Sieraczyński 05-500 Mysiadło ul. Topolowa 2) w dniu 18.08.2016r.**
 - o) Projekt zagospodarowania terenu za palmiarnią i oranżerią (w stronę potoku) należy zaprojektować w sposób zapewniający techniczną obsługę budynku i umożliwiający późniejsze działania rewitalizacyjne, które będą prowadzone po zakończeniu badań historyczno– kompozycyjnych.

2. WYTYCZNE DO MODELU ORGANIZACYJNEGO PARKU OLIWSKIEGO

2.1. Park Oliwski powinien być zarządzany przez odrębną jednostkę budżetową.

- 2.1.1 Należy powołać komórkę organizacyjną, którą w krótkim okresie czasu należałoby przekształcić w miejską jednostkę budżetową. Pracownicy komórki/ jednostki **powinni mieć siedzibę na terenie parku i być odpowiedzialni tylko za ten jeden obiekt.**
- 2.1.2 Zaleca się, aby na początek jako etatową obsługę parku **zatrudnić dwie osoby** – pracownicy fizyczni – wyspecjalizowani ogrodnicy posiadający wiedzę w zakresie pielęgnacji zieleni zabytkowej i oranżeryjnej - jedna osoba do ogrodów zewnętrznych, druga do palmiarni. Osoby te powinny mieć odpowiednią wiedzę merytoryczną, dzięki której właściwie pokierują pracownikami sezonowymi, praktykantami.
- 2.1.3 Należy zatrudnić **strażnika parku**, ewentualnie dodatkowo rozważyć możliwość zainstalowania monitoringu.
- 2.1.4 Niezbędne jest powołanie **stałej rady eksperckiej**, która będzie stanowiła wsparcie merytoryczne dla komórki/ jednostki.
- 2.1.5 Należy nawiązać do tradycji parku i **powołać Inspektora Ogrodu**,

2.2. Już dziś należy podjąć działania wspierające należyte funkcjonowanie parku.

- 2.2.1. Wskazane jest zamieszczenie w parku informacji o obiektach, roślinach, rzeźbach, symbolice, historii osób związanych z parkiem (historie ludzi, ich pasji, emocji jako element powiązany z parkiem, często ciekawszy niż sam obiekt np. przyrodniczy). Usytuowanie i forma tych elementów małej architektury, powinny stanowić element projektu rewaloryzacji.
- 2.2.2. Przewodnicy, którzy oprowadzają turystów po parku, opowiadają o jego ważnych elementach. Istotna jest edukacja i dotarcie z tą wiedzą również do mieszkańców, którzy nie korzystają z usług przewodników. Edukowanie mieszkańców i turystów w zakresie historii parku i sztuki ogrodowej np. poprzez wystawy i wykłady w muzeum, promocję sztuki ogrodowej w ramach wystaw zewnętrznych.
- 2.2.3. Bieżące utrzymanie roślinności istniejącej:
- Wydaje się, że na ten moment stan i forma bindaży lipowych nie wymaga wymiany całych bindaży, a jedynie uzupełniania i odmładzania. Do uzupełniania zaleca się zastosowanie młodych egzemplarzy lip, które w początkowych latach

stopniowo aklimatyzują się do warunków (zacienienie, warunki glebowe) i mają bardzo mały przyrost. Do rozważenia jest również możliwość zastosowania grabu, który jest bardziej odporny na zacienienie. Domieszka grabów jest już obecna w istniejących bindażach.

- Należy chronić drzewa przed uszkodzeniami przy wykonywaniu wszelkich prac budowlanych w parku – szczególnie przy wymianie nawierzchni. Nie należy wykonywać korytowania głębiej niż głębokość dotychczasowej konstrukcji nawierzchni. Przy organizacji drogi technicznej na potrzeby przebudowy kompleksu budynków palmiarni niedopuszczalny jest ruch ciężkiego sprzętu po parku.
- W alpinarium dawna kolekcja roślin zachowała się w szczątkowej postaci, między innymi w wyniku rozrośnięcia się obecnych tam drzew (po części pochodzą one z samosiewu). Wskazane jest podjęcie prac nad przynajmniej częściowym odtworzeniem kolekcji roślin górskich uwzględniającej aktualne warunki środowiskowe na terenie alpinarium, poprzedzone wykonaniem projektu gospodarki zielenią wynikającym ze studiów historycznych i aktualnej oceny dendrologicznej istniejącego drzewostanu.

2.2.4. Przewidywane źródła pozyskiwania funduszy:

- budżet miejski,
- pozyskiwanie dotacji,
- odpowiednio promowane zbiórki społeczne (np. loteria na rzecz parku), utrzymanie zabytków – jako jeden ze sposobów pozyskiwania funduszy na utrzymanie parku,
- wystawa na ogrodzeniu jako sposób pozyskiwania funduszy na utrzymanie parku (nadzór i kontrola nad formą i treścią wystaw m.in. poprzez regulamin),

3. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Główne wnioski płynące ze spotkań Rady to:

- a) **obligatoryjne wykonanie badań i opracowanie kompleksowego studium historyczno-kompozycyjnego, aby możliwe były działania rewaloryzacyjne.**
- b) **zwiększyć nakłady finansowe na bieżące utrzymanie parku,**
- c) **sporządzić regulamin parku,**
- d) **powołać zespół pracowników Parku Oliwskiego i stałą Radę Ekspertką Parku Oliwskiego,**
- e) **założyć i prowadzić „Księgę Ogrodu”, w której na bieżąco wprowadzane będą istotne informacje dotyczące parku. Księga stanie się źródłem wiedzy i bezcennym narzędziem dla fachowców oraz następných pokoleń mieszkańców Gdańska, którzy przejmą opiekę nad parkiem w przyszłości.**

W parkach zabytkowych należy dążyć do autentyzmu tj. stosowania identycznych form i materiałów jak te, które były stosowane w przeszłości. W sytuacji konieczności budowy specjalnych konstrukcji technicznych należy stosować kamuflaż tych konstrukcji autentycznymi materiałami stosowanymi w przeszłości. Ważne by podejmując działania w parku stawiać na sztukę (ogrodową), a nie rzemiosło.

4. ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK 1 – SKŁAD RADY PROGRAMOWEJ

Rada Programowa Parku Oliwskiego obradowała w okresie maj – wrzesień w składzie:

- 1) Wiesław Bielawski– Z-ca Prezydenta ds. Polityki Przestrzennej– Przewodniczący Rady
- 2) Joanna Paniec– Ogrodnik Miejski, Zarząd Dróg i Zieleni w Gdańsku – Zastępca Przewodniczącego Rady
- 3) Wojciech Bonisławski- Dyrektor Muzeum Narodowego w Gdańsku – członek Rady
- 4) Ks. Waldemar Waluk- Proboszcz Katedry Oliwskiej – członek Rady
- 5) Wojciech Stybor– Radny Miejski Przedstawiciel Radnych z okręgu wyborczego Oliwa – członek Rady
- 6) Tomasz Strug– Przewodniczący Zarządu Dzielnicy Oliwa – członek Rady
- 7) dr inż. Anna Majdecka-Strzeżek – członek Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków ICOMOS– członek Rady
- 8) dr hab. inż. arch. Agata Zachariasz, prof. PK – Instytut Architektury Krajobrazu, Politechnika Krakowska– członek Rady
- 9) dr hab. inż. architekt Katarzyna Rozmarynowska – członek Rady
- 10) dr Maciej Rydel – Wiceprezes Gdańskiego Oddziału Stowarzyszenia Historyków Sztuki– członek Rady
- 11) Aleksandra Szymańska– Dyrektor Instytut Kultury Miejskiej w Gdańsku członek Rady
- 12) architekt Danuta Dębowska– członek Rady
- 13) dr Krzysztof Gos– Wydział Biologii Uniwersytetu Gdańskiego– członek Rady
- 14) Zbigniew Canowiecki- Prezes Zarządu Pracodawców Pomorza członek Rady
- 15) Andżelika Cieślowska– Prezes Zarządu Korporacji Budowlanej Doraco– członek Rady
- 16) Witold Burkiewicz- Z-ca Kierownika Działu Rozwoju Przestrzeni Publicznej ZDiZ – członek Rady
- 17) Ewelina Latoszevska- Kierownik Działu Utrzymania Zieleni ZDiZ– członek Rady
- 18) Wojewódzki Pomorski Konserwator Zabytków– Dariusz Chmielewski, Agnieszka Kowalska

W obradach uczestniczyło również wiele innych osób, których wkład merytoryczny, zaangażowanie i wsparcie były cennym elementem wspierającym pracę Rady.

ZAŁĄCZNIK 2– DOTYCZĄCY BADAŃ ARCHEOLOGICZNYCH /oprac. Krzysztof Dyrda – Muzeum Archeologiczne w Gdańsku/

Obowiązującymi formami ochrony archeologicznej dla Parku Oliwskiego jest nadzór archeologiczny lub wyprzedzające badania wykopaliskowe. Według obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego z dnia 30 października 2008 roku, stały nadzór dotyczy wykopów liniowych, punktowych i wąsko przestrzennych, natomiast obowiązek wykonywania badań wyprzedzających dotyczy planowanych prac o większym zakresie i większej ingerencji w grunt, tj. wykopów szerokoprzestrzennych. Pomorski Konserwator Zabytków określa i dostosowuje formę ochrony archeologicznej indywidualnie do realizowanych projektów.

Archeologia, jako nauka interdyscyplinarna, wspomaga się wiedzą innych dziedzin – w tym przypadku historii, historii sztuki, architektury, biologii (paleobotaniki) oraz dziedzin technicznych, wykorzystujących urządzenia geotechniczne i georadarowe. Metodę archeologiczną stosowaną dla założen ogrodowych (archeologia parkowa), zaleca się zastosować po opracowaniu studium historycznego, opartego na przedstawieniach ikonograficznych i kartograficznych założenia parkowego i pałacowego wraz ze stanem badań historycznych i archeologicznych. Pomaga ona zweryfikować wyniki badań i analiz historycznych, odkrywając przebieg, kształt i rozmiar badanych elementów założenia, które zostały obecnie zatraczone. Stosuje się pomiary nieinwazyjne z użyciem georadarów, w połączeniu z wykopami sondażowymi w postaci punktowych odkrywek lub prostokątnych pasów w wybranych miejscach. Pobiera się próbki gleby do badań paleobotanicznych, w celu odtworzenia historii zmian roślinności. Pozyskane zabytki ruchome dostarczają informacji o używanych materiałach wykończeniowych, detalach elewacji, kolorystyce większych obiektów lub obiektów małej architektury. Dzięki takiej metodzie archeolodzy trafniej będą mogli wskazać obszary parku, które należy objąć badaniami (np. obszary lub elementy nieznanne z ikonografii i innych źródeł) jak również skorygować elementy projektów dla przyszłej koncepcji. Między innymi pozwoli to dostarczyć historykom sztuki ogrodowej informacji związanych z dawnym układem parku np. przebiegiem i rozmiarami ścieżek oraz materiałów, z jakich zostały one wykonane. Badania „na styku” z architekturą (np. budynek Palmiarni) przyniosą informacje o fazach zabudowy i rozbudowy obiektów, potwierdzą wydarzenia historyczne (rozbiórki, pożary) i pozwolą zadokumentować te informacje, przed ich utratą w wyniku prac budowlanych. W bezpośrednim sąsiedztwie Pałacu Opatów oraz jego budynków zaplecza, może wystąpić warstwa kulturowa (poziom użytkowy) z zabytkami (przedmiotami codziennego użytku) stanowiącymi historię kultury materialnej ówczesnych mieszkańców. Mogą się tam również znaleźć relikty fundamentów nieistniejących już budynków, które należy bezwzględnie przebadać, w przypadku projektowania zagospodarowania kubaturowego tego obszaru.

Badania archeologiczne w formie nadzoru zaleca się prowadzić każdorazowo – na etapie wykonawstwa. Badania w trybie wyprzedzającym zaleca się zastosować dla obszarów, które w koncepcji rewaloryzacji Parku nie będą dostatecznie ujęte w innych źródłach oraz w miejscach projektowanej nowej zabudowy lub rozbudowy, opartej na wykopie szerokoprzestrzennym (badania ratownicze) /oprac. Krzysztof Dyrda – Muzeum Archeologiczne w Gdańsku/.

ZAŁĄCZNIK 3– DOTYCZĄCY MELIORACJI /oprac. Andrzej Chudziak, Gdańskie Melioracje/

W Parku Oliwskim jest 6 stawów. Dwa z nich znajdują się na potoku Oliwskim (zb. Nr 7 i nr 6) i 1 zbiornik przelewowy zasilany wodami potoku (na prawym brzegu zbiornika nr 7) trzy zbiorniki zasilane są wodami drenażowymi. Dno stawów i zbiorników jest bardzo przepuszczalne (po oczyszczaniu dna w 2004 r. woda wsiąkała w grunt i dopiero gdy opadły liście, dno się uszczelniło – dotyczy to stawów zasilanych z drenaży). Aktualnie, ze względu na suszę i obniżenie lustra wody stawy i zbiorniki zaczynają zarastać i wymagają oczyszczania. Zarastanie stawów jest procesem naturalnym i miało już miejsce w historii parku. W okresach nasilonych opadów woda w parku może wystąpić, co jest dopuszczalne dla tego typu terenów. Dwa lata temu wykonano remont w zbiornikach nr 6 i nr 7- prace odmuleniowe i umocnieniowe.

- W Parku Oliwskim obecnie naturalną formą umocnienia brzegów potoku i zbiorników jest faszyna wierzbowa ew. leszczynowa. (z wyłączeniem stawu przed pałacem Opatów od strony ul. Rybińskiego)
- Brzegi stawów umacniane są faszyną, która ze względu na wahania poziomu lustra wody powinna być uzupełniana po roku i wymieniana po dwóch latach. Zbiorniki wymagają remontu i umocnienia brzegów w sposób trwały, ale przepuszczalny dla wód gruntowych.
- Opracowanie tej części dokumentacji (hydrotechnicznej) powinno być poprzedzone koncepcją (wielowariantową) dotyczącą umocnień brzegowych i dna potoku oraz zbiorników.
- Należy zaproponować kilka możliwych rozwiązań umocnień brzegów potoku i zbiorników poddać je ocenie dendrologów pod kątem wpływu na drzewostan parkowy oraz opinii konserwatorskiej co do rodzaju zastosowanych materiałów. Uważam, iż przy realizacji umocnień możliwe jest zastosowanie rozwiązań które niekoniecznie związane są z parkiem, ale można zaproponować rozwiązania „szkoleniowe”. W tej części opracowania winny być zawarte propozycje rozwiązań dotyczących „przeprowadzenia” wielkich wód przez teren parku w sposób

minimalizujący szkody i zniszczenia zarówno na terenie parku jak i terenów sąsiednich.

- Rozważany jest projekt systemu nawadniającego dla parku w oparciu o wody ze zbiorników, co związane jest z budową przepompowni, sterowaniem poziomem lustra wody gdy ilość wody na to pozwala. Podlewanie wykonywane byłoby dwusystemowo (wody potoku + sieć wodociągowa) - nocą, praca pomp wiąże się z hałasem, gdy wody w zbiorniku będzie za mało pompy nie będą działać i trzeba będzie dołączyć podlewanie z wodociągów miejskich. Można wykonać system nawadniający tylko w oparciu o wodociągi miejskie, ale wiąże się to prawdopodobnie z wysokimi kosztami (koszt wody z wodociągów; woda z potoku nie wymaga opłat). Do podlewania parku potrzeba ok. 13cm. wysokości lustra wody ze zbiornika nr 7 (na osi Pałacu Opatów).
- Obecne wahania lustra wody wynoszą ok. 50cm, miejscami głębokość zbiorników i stawów wynosi 20-40cm